

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu	
OSNOVNI PODATCI	
Ime i prezime	Jadranka Kaučić
Zvanje	prof. hrvatskoga jezika i književnosti
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	Obrtnička škola, Požega
Adresa elektroničke pošte	jadranka.kaucic@skole.hr
Naslov Metodičkih preporuka	Antun Gustav Matoš, <i>Jesenje večere</i> – analiza lirske pejzažne pjesme
Predmet (ili međupredmetna tema)	Hrvatski jezik
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	
Razred	1. razred, srednja strukovna škola (arhitektonski tehničar)
OBVEZNI ELEMENTI	
Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	<p>SŠ HJ B.1.1. Učenik izražava svoj literarni doživljaj i objašnjava stav o književnom tekstu.</p> <p>SŠ HJ B.1.2. Učenik razlikuje i opisuje književni tekst prema temi i žanru na sadržajnoj i izraznoj razini i primjenjuje književnoteorijske pojmove.</p> <p>SŠ HJ A.1.6. Učenik analizira značenjske odnose među riječima pomoću rječnika.</p> <p>SŠ HJ A.1.5. Učenik objašnjava morfološka obilježja riječi u rečenici i primjenjuje znanje pri oblikovanju teksta.</p> <p>MPT Učiti kako učiti</p> <p>4.1.3. Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja.</p> <p>A.4/5.2. Primjena strategija učenja i rješavanje problema</p> <p>MPT Održivi razvoj</p> <p>C.4.2. Analizira pokazatelje kvalitete života u nekome društvu i objašnjava razlike među društvima.</p> <p>MPT Osobni i socijalni razvoj</p> <p>B.4.2. Suradnički uči i radi u timu.</p>

Tijek nastavnog sata	<ol style="list-style-type: none">1. Motivacija2. Interpretacijsko čitanje3. Dijalog nastavnika i učenika4. Radni listić5. Rad na lirskom tekstu6. Činkvina
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>Učenici aktivno slušaju, povezuju osjećaje i motive iz pjesme kao glazbenog predloška i lirske pjesme, izdvajaju glasovne figure u pjesmi, određuju rimu i pišu činkvinu.</p> <p>Nastavnik organizira aktivnosti učenika i motivira ih za rad, priprema forumsku raspravu.</p>
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	<p>Zvučni zapis (Parni valjak – <i>Jesen u meni</i>) Književni tekst (A.G.Matoš – <i>Jesenje večere</i>) Video zapis https://www.youtube.com/watch?v=PcLrH2eIOWI Yammer, Carnet Loomen</p>
Primjeri vrednovanja za učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute	<p>Vrednovanje za učenje –</p> <ol style="list-style-type: none">a) tijekom sata nastavnik prati aktivnosti učenika - s prilagodbom može započeti tijekom poučavanja poticajnim pitanjimab) na kraju sata izlazna kartica – učenici ostavljaju karticu s pitanjem o kojem bi željeli znati nešto više <p>Vrednovanje kao učenje – analiza činkvine u paru</p>
Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi	<p>Pisanje činkvine kao kreativnog zadatka objašnjeno je u pripremi.</p> <p>Zadaća potiče učenike na kritičko razmišljanje.</p>
DODATNI ELEMENTI¹	
Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	<p>Očekivanje za Učiti kako učiti A.4/5.2 – učenik pokazuje razumijevanje naučenoga i jasno prezentira temu</p> <p>Očekivanje za Osobni i socijalni razvoj B.4.2. – učenik suradnički uči i radi u timu</p> <p>Očekivanje za Održivi razvoj - C.4.2. – Učenik promiče stav da kvaliteta života ovisi o povezanosti indeksa ljudskoga razvoja i razine očuvanosti okoliša.</p>
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodčkih preporuka.

Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	Učenik radi jednostavnu mentalnu mapu uz pomoć nastavnika s osnovnim pojmovima vezanim uz pejzaž, ne piše činkvinu nego kraći opis pejzaža.
Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	Učenici istražujući mrežne stranice izrađuju wiki o hrvatskim pjesnicima koji pišu o pejzažu. Na wiki postavljaju pejzaže hrvatskih slikara i fotografa.
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga tipa	
Projektne zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)	
Poveznice na multimedijске i interaktivne sadržaje	Parni valjak - Jesen u meni https://www.youtube.com/watch?v=2qre3tWh2gQ&feature=youtu.be
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	

Priprema za nastavni sat

Nastavna tema: ANTUN GUSTAV MATOŠ, JESENJE VEČE

Razred: 1. razred - arhitektonski tehničar

105 nastavnih sati

ISHODI

SŠ HJ B.1.1. Učenik izražava svoj literarni doživljaj i objašnjava stav o književnom tekstu

- učenik izdvaja pojedinosti koje su ga se dojmile u pjesmi *Jesenje veče*

SŠ HJ B.1.2. Učenik opisuje književni tekst prema temi i žanru

- učenik opisuje pjesmu *Jesenje veče* prema temi i žanru
- učenik objašnjava povezanost pejzaža s čovjekovim raspoloženjem u pjesmi *Jesenje veče*
- učenik se služi književnoteorijskim pojmovima u opisivanju pjesme *Jesenje veče*

SŠ HJ A.1.6. Učenik opisuje značenjske odnose među riječima pomoću rječnika

- učenik opisuje osnovno i preneseno značenje riječi „jablan“ u pjesmi *Jesenje veče*

SŠ HJ A.1.5. Učenik objašnjava morfološka obilježja riječi u rečenici i primjenjuje znanje pri oblikovanju teksta.

- Učenik primjenjuje morfosintaktička znanja o vrstama riječi pri oblikovanju činkvine

TIJEK SATA

1. SLUŠANJE

3 minute

Učenici **slušaju** pjesmu Parnog valjka *Jesen u meni*.

Pitanja za učenike nakon slušanja pjesme:

- Opiši ugođaj pjesme. (Glazba i riječi pjesme izazivaju osjećaje tuge zbog lijepih trenutaka koji su ostali u prošlosti; pjevač se sjeća tih trenutaka svjestan svoje osamljenosti; ljubavni rastanci bude tužne emocije.)
- Koji su središnji motivi? (jesen, čempresi, sunce, bijeg, oblaci, poljupci, ptice, usne, tuga, samoća...)

2. INTERPRETACIJSKO ČITANJE

1 minuta

Interpretacijsko čitanje pjesme (čita nastavnik, učenici slušaju, čitanke su zatvorene)

3. PITANJA NAKON ČITANJA PJESME

Pitanja za učenike nakon čitanja pjesme *Jesenje več* (učenici prate tekst dok odgovaraju na pitanja)

- Opiši ugođaj pjesme (turoban, jesenski, siv, tmuran, sumoran)
- Navedite motive u pjesmi. (oblaci, rijeka, grane, njive, magle, sunce, vrbe, vrane, jablan...)
- Izdvojite motive koji su zajednički objema pjesmama (jesen, oblak, ptica, sunce, rana)
- Na koji način epiteti u pjesmi slikaju jesenski ugođaj? (snovi su olovni, gorske strane su tamne, sjene su monotone, rijeka je žuta, grane su gole, vrbe su mrke, lišće je suho)

3 minute

4. DIJALOG NASTAVNIKA I UČENIKA

- U kojoj strofi Matoš uvodi čovjeka kao motiv? (u trećoj strofi)
- Kojim motivom povezuje čovjeka i njegovo raspoloženje? (ljudski nemiri)

Zaključak – povezivanje pejzaža s ljudskim raspoloženjem nazivamo HUMANIZIRANI PEJZAŽ

- O čemu jablan šapće? (o životu)
- Pročitajte u sebi posljednju strofu pjesme. Koju stilsku figuru Matoš upotrebljava kako bi oživio pjesničku sliku osamljenog jablana? (personifikaciju – Samo gordi jablan lisjem suhijem šapće o životu mrakom gluhijem..)
- Kojim epitetom je opisan jablan? (gordi)
- Zna li što znači riječ „gordi“? (učenici traže u rječniku značenje riječi i objašnjavaju sintagmu „gordi jablan“)
- Koga jablan simbolizira? (jablan simbolizira osamljenog čovjeka u jesen života, pjesnika neshvaćenog od drugih u svijetu u kojemu živi)
- Što mislite o čemu čovjek šapće u jesen života? (čovjek razmišlja o svemu što je učinio za života, ali i o propustima, pogreškama, neostvarenim ciljevima...)
- Navedite i opišite neki slikovni simbol iz svakodnevnog života.
- Što predstavlja? (srce probodeno strelicom – simbol ljubavi, golub s maslinovom grančicom – simbol mira, gavran – simbol smrti)
- Objasni svojim riječima što je simbol? (zamjenjivanje nekog pojma prenesenim značenjem, znak čije je značenje dogovoreno, povezan je s pojmom koji označuje)
- Kakve asocijacije budi u vama motiv rana u sintagmi „sunce u ranama“? (rane krvare, bole, asocijacija na patnju, bolest, smrt)
- Kako vidite i doživljavate sliku „sunce u ranama“? (sunce na zalasku, umiranje jednog dana)
- Zbog čega Matoš upotrebljava metaforički izraz? (zbog pojačavanja doživljaja pjesničke slike, zbog naglašavanja konačnosti svih pojava pa tako i života)
- Možete li opisati razliku simbola i metafore uspoređujući primjere koje smo prikazali? (simbol se temelji na povezanosti s pojmom koji označuje, kao u primjeru jablan=čovjek, pjesnik, a metafora je prijenos značenja s jednog pojma na drugi temeljem međusobne analogije kao u primjeru „sunce u ranama“=umiranje dana, kraj životnog ciklusa)
- Izdvojite riječi iz pjesme koje vam zvuče zastarjelo i riječi za koje ne znate što znače. (suhijem, gluhijem – ARHAIZMI, gordi – učenici se služe rječnikom)
- Pokušajte zaključiti zbog čega pjesnik koristi arhaizme? (arhaizmi bude interes kod čitatelja, daju melodičnost stihovima, rimom vežu stihove)

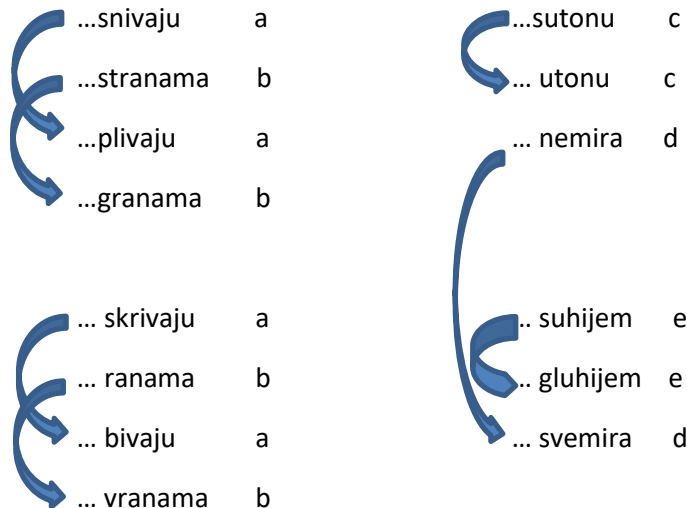
9 minuta

Vrednovanje za učenje

- u ovoj fazi sata nastavnik je već mogao uočiti aktivnost učenika i primijetiti koji učenici nisu sudjelovali u aktivnostima govorenja
- diskretno poticati takve učenike motivacijskim ohrabrujućim potpitanjima

5. RADNI LISTIĆ

Učenici dobiju radni listić na kojemu individualnim radom povezuju riječi na kraju retka koje se glasovno podudaraju.

- Pročitajte u sebi posljednju riječ iz svakog stiha pjesme.
- Kako nazivamo glasovno podudaranje na kraju retka?(rima)
- Povežite lukovima riječi koje se rimuju.
- Što primjećujete? (ukrštanje lukova u prve dvije strofe i paralelnost lukova u posljednje dvije)
- Na koji način označavamo rima u lirskoj pjesmi? (malim slovima počevši od slova „a“)
- Označite rima na radnom listiću. • Pratite lukove i pridružite isto slovo istom spoju.
- Pogledajte formu pjesme. • Koliko strofa ima pjesma? (četiri strofe)
- Kako su raspoređeni stihovi unutar strofa? (prve dvije strofe imaju po 4 stiha, a druge dvije po 3 stiha)
- Jeste li se u osnovnoj školi susreli s ovakvim oblikom pjesme? (uvijek se javi nekoliko učenika koji su radili sonet u osnovnoj školi, ostalim učenicima se forma soneta uvodi kao nov pojam)

Zaključak – sonet je pjesnička forma od 14 stihova raspoređenih u dvije katrene i dvije tercine, riječ dolazi iz talijanskog jezika (*sonare=zvoniti, zvučati), nastao je u Italiji početkom 13. stoljeća, talijanski pjesnik Francesco Petrarca prvi je pisao u ovoj formi, stoga se ovakav tip soneta naziva Petrarkin sonet.

5 minuta

6. RAD NA LIRSKOM TEKSTU

- Je li rima važna za sonet? • Objasnite zbog čega? (važna je zbog zvukovnog ugođaja; soneti se zbog toga često uglazbljuju)
 - Pročitajte u sebi još jednom prve dvije strofe soneta i izdvojite stihove u kojima ste pronašli zvukovne ugođaje. (monotone sjene, mre i motri kako mrke bivaju vrbe, crneći se crnim vranama...)
 - Podcrtajte glasove i glasovne skupove koji se ponavljaju. (samoglasnik „e“ u naslovu pjesme, samoglasnik „o“ u sintagmi *monotone sjene* – asonanca, suglasničke skupine „mr“/“vr“/“cr“ – u zadnja 2 stiha druge strofe – aliteracija)
 - Što pjesnik postiže aliteracijom i asonancom? (pjesnik stvara zvučnu kulisu jesenskom pejzažu, glasovi utječu na ritmičnost i melodičnost pjesme)
 - Zaključite zbog čega su aliteracija i asonanca glasovne figure. (glasovne figure oživljavaju pejzaž, ponavljanjem istih glasova u stihu Matoš pojačava dojam pjesničkih slika, podudara se zvuk riječi sa značenjem riječi)
- 5 minuta**

7. PISANJE ČINKVINE

- Motivacijska pitanja prije pisanja činkvine
- Koje godišnje doba najviše volite?
 - Opišite pejzažne motive u kojima uživate.
 - Objasnite zbog čega.
- Što priroda pobuđuje u vama? (učenici iznose svoja razmišljanja, osjećaje, aktivnosti u prirodi)

Potaknuti literarnim tekstom, pitanjima nastavnika i razgovorom, učenici razgovaraju o pejzažu u paru, a potom pišu činkvinu. Tematsku riječ biraju sami uz uvjet da je imenica pejzažni motiv.

ČINKVINA je metoda koja ima nekoliko inačica. Pojam dolazi od tal. cinque=pet. Činkvina je talijanska narodna pjesma koja se sastoji od pet stihova i za koju je specifično sažimanje misli i osjećaja.

Prikaz jedne od mogućnosti pisanja činkvine:

1. red IMENICA – tematska riječ koja predstavlja lajtmotiv nastavnog sata
2. red DVA PRIDJEVA – pridjevi opisuju imenicu/pojam iz prvoga reda
3. red TRI GLAGOLA i/ili GLAGOLSKE IMENICE – opisuju radnju vezanu uz tematsku riječ iz 1. reda
4. red FRAZA OD 4 RIJEČI – izražavaju stav ili osjećaje vezane uz temu, nisu zadane vrstom riječi
5. red ISTOZNAČNICA ili BLISKOZNAČNICA s imenicom iz 1. reda koja asocira na temu i sažima poantu

Učenici činkvinu pišu **8 minuta**.

Vrednovanje kao učenje: Zamijenite svoje činkvine s kolegom u klupi i provjerite gramatičku točnost prema elementima u tablici:

5 minuta

IMENICA	
DVA PRIDJEVA	
TRI GLAGOLA i/ili GLAGOLSKE IMENICE	
FRAZA OD 4 RIJEČI	
ISTOZNAČNICA ili BLISKOZNAČNICA	

Primjeri uspješnih učeničkih činkvina:

OBLAK Bijel, nestašan Lebdeći domahuje, pozdravlja Večernjim nebom putuje do ZVIJEZDA

JESEN tmurna, siva tuguje, priča, šapće dotjera pored moj prozor MAGLE
--

VJETAR Nemiran, usplahiren Dolazi, pleše, domahne U svakom svom naletu PROMJENU

JESEN bogata, mirisna zori, buja, donosi na ormar mirisne crvene JABUKE

OBLAK Paperjast, mek Plovi, skita, promatra, Vjetrom raspršen postaje dio NEBA
--

LIST Zelen, žut, Treperi, čeka, drhteći Otpadne s grane u JESEN

- Učenici objavljuju svoje činkvine na **forumu** otvorenom na **Carnet Loomenu** (ovisno o odabiru predmetnog nastavnika u razrednoj Onenote bilježnici, Yammeru...) te ostavljaju svoje komentare kolegama.

7. ZADATAK ZA DOMAĆU ZADAĆU

- Učenici će pogledati kratki video isječak na poveznici <https://www.youtube.com/watch?v=2gre3tWh2gQ&feature=youtu.be> (10 najvećih ekoloških katastrofa prouzrokovanih neodgovornim djelovanjem čovjeka)
- Za domaću zadaću napisat će izvješće u paru o jednoj od 10 ekoloških katastrofa iz video priloga. Prije toga potražiti će više informacija o katastrofi koja će im biti dodijeljena. Informacije mogu pronaći na internetu koristeći internet pretraživač. Tijekom izrade zadaće surađuju sa svojim kolegom na razrednoj mreži **Yammer** ili na **Carnet Loomenu**.

Ministarstvo
znanosti i
obrazovanja

